

sjølvsagt lite å pirke på ved kvart kapittel. Men i og med at det ikkje har vore ein samlande redaktør for teksten, er det ikkje til å kome forbi at framstillinga i dei ulike kapitla er noko ujamn, både i form og innhald. Boka får difor eit visst kompendiepreg over seg. Kapitla er noko ulikt oppdaterte med omsyn til lovendringar frå 2003. Nokre overlappingar er det også mellom kapitla, men det er slett ikkje plagsamt.

Forvaltnings- og sosialretten er grundig omtala. Helseretten er noko meir summarisk framstilt, men gjev ei oversikt grei nok som innføring. Personleg saknar eg noko meir utfyllande om konkrete vurderingar av rett til nødvendig helsehjelp, kravet om fagleg forsvarleg tenesteyting og innhaldet i det miljøretta helsevernet. Alt dette er daglege debatttema i den kommunale sosial- og helseforvaltninga.

Boka kjem ikkje inn på trygderettslege spørsmål. Det er kanskje ei nødvendig avgrensing, men eg hadde nok ønskt at grenseflatene mellom tenesteretten og trygderetten hadde kome fram på fleire stader.

Styrken med denne boka er at ho set sosial- og helseretten inn i eit større rettsperspektiv. Dette relativt nye rettsområdet får difor ei trygg forankring i ein norsk rettsdogmatisk tradisjon og framstår som noko meir enn ei samling med instrumentelle reglar for løysing av konkrete problem i ein praktisk kvardag. Dette blir då også boka si svake side. Ho vil truleg bli opplevd som lite matnyttig som oppslagsbok for ein kliniskar som treng kjappe svar på konkrete problem. Teksten eignar seg for den som ønskjer å øve seg i å tenkje forvaltningsrettsleg forsvarleg. Såleis trur eg at det vil vere saksbehandlarar i tenesteytande verksemder som vil ha størst utbytte av boka. Dei kan gå til denne teksten i trygg visse om at dei får ei innføring i juridisk tenking som held seg både i møte med klageinstansar, Sivilombodsmannen og retten.

Geir Sverre Braut
Helsetilsynet

Oversiktsbok om cancer pancreatis

Evans DB, Pisters PWT, Abruzzese JL, *red*
Pancreatic cancer
423 s, tab, fig. Heidelberg: Springer, 2002.
Pris EUR 169
ISBN 0-387-95185-7

Boken *Pancreatic cancer* er en del av en serie med bøker som omhandler solide tumorer. Boken er delt inn i fem deler. Første delen omhandler molekylærbiologiske forandringer knyttet til utvikling og progresjon av cancer pancreatis. Boken gir et veldig oversiktlig sammendrag av litteraturen som finnes på dette feltet. Et eget kapittel omhandler molekylærbiologiske markører brukt i diagnostikk av cancer

pancreatis. Forfatterne gir en god oversikt og teoretisk bakgrunn for bruk av slike markører, men konkluderer med at på nåværende tidspunkt er det relativt få markører som kan brukes i klinisk diagnostikk, men at det finnes et potensial for det som må utvikles.

De neste to delene omhandler diagnostikk og behandling av cancer pancreatis. Her diskuteres fordeler og ulemper ved de forskjellige metodene innen diagnostikk, og hvert kapittel har et sammendrag som kort beskriver hvor nyttig de ulike metodene er. De kirurgiske behandlingsmetodene gjennomgås, og resultater når det gjelder overlevelse ved de forskjellige kirurgiske teknikkene er også diskutert. I tillegg til kirurgisk behandling er den palliative behandlingen utfyllende beskrevet. Spesielt er det lagt vekt på avlastende behandling i form av stentbehandling. Selv om det gis en bra oversikt over de kirurgiske teknikkene, er ikke alle detaljer angående de kirurgiske metodene med. Til gjengjeld er diskusjonen rundt gevinst av de forskjellige kirurgiske teknikkene når det gjelder livskvalitet og livsforlengelse bra.

Vi får en presentasjon av den adjuvante terapien, både pre- og postoperativt, samt muligheter for immunoterapi og genterapi rettet mot forskjellige reguleringsdefekter ved cancer pancreatis.

Denne boken gir en god oversikt over de onkologiske og molekylærbiologiske forhold og utfordringer knyttet til håndtering av pasienter med cancer pancreatis. Referanselisten er imponerende god og ajourført. Alle som jobber med pasienter med cancer pancreatis har gleden av ha boken tilgjengelig.

Ida R.K. Bukholm
Kirurgisk avdeling
Akershus universitetssykehus

Markedets makt

Lian OS

Når helse blir en vare
Medikalisering og markedsorientering i helsetjenesten. 235 s, tab, ill. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2003. Pris NOK 298
ISBN 82-7634-344-9

«Det enkelte menneske er svagt og sårbart. Menneskebarnet kræver en pleje, hvis varighed og omfang næppe finder sin lige blant andre levende væsner. Som gamle og svage beror vor overlevelse på hjælp og omsorg fra medmennesker. Men selv mellem disse to yderpoler er vi til stadighed truet af sygdom og lidelse. (...) Forholdet mellem det kliniske kollektiv og de sårbare grupper udgør et af de vigtigste forhold mellem mennesker i det moderne samfund. Det er af største praktiske betydning at

kunne redegøre for dette forhold og de mange problemer i tilknytning til det.» (1)

To store reformer innenfor helsesektoren er på plass: Sykehusene er blitt helseforetak, og primærlegene er blitt (med noen bakstreverske unntak) private fastleger. Begge reformer innebærer en dreining fra en samfunnsøkonomisk til en bedriftsøkonomisk tankegang. Samtidig fokuseres det fra myndighetenes side på økte pasientrettigheter og bedre tilgjengelighet, for eksempel fritt sykehusvalg. På den måten regner man med at markedet vil synliggjøre behovene og styre ressursene dit de trengs mest.

Helse som vare er fascinerende, idet behovet for helsetjenester synes ubegrenset. Vår iboende skrøpeligheit kombinert med angsten for å dø (for ikke å si vissheten om vår forestående død) er en sikker kassasuksess. Teknologiske og vitenskapelige fremskritt – men kanskje enda mer forventningen om dem – gir helsemarkedet en eventyrlig dimensjon med paralleller til det såkalte dot.com-markedet. Forebyggende undersøkelser og behandling av fremtidig sykdom hos friske «risikanter» er blitt storindustri: «Betal i dag og se hva som skjer.»

Bokens tema gir seg selv. Olaug Lian redegjør for sin akademiske posisjon i et eget innledende kapittel. Leger har en tendens til intellektuell arroganse som er ganske underlig, idet vi som akademisk profesjon snarere utmerker oss ved vår intellektuelle latskap og ignorans. Innføringskapitlet, *Den sosiologiske tenkemåte*, er derfor i seg selv en grunn – særlig for leger – til å skaffe seg boken.

Lian tar for seg medikalisering, prioriteringer i helsevesenet, nyere norsk helsepolitikk og de store reformene samt en gjennomgang av erfaringer fra land det er naturlig å sammenlikne seg med (Storbritannia, New Zealand og USA). *Når helse blir en vare* er en bok stappfull av nyttige fakta, tall og navn. (Man må bare finne seg i samfunnsviternes irriterende vane med å sette kildehenvisningene inn i selve teksten, slik at man til dels må lese i spissrotgang mellom parentesene.) Jeg lærte mye, samtidig som boken er lett tilgjengelig og befriende lite pompøs. Lians analyser og evne til å synliggjøre konsekvenser er skarpe og velegnet som grunnlag for å tenke selv. Forfatteren glemmer seg ikke bak fakta og tall, men fremstår tydelig med egne standpunkter samtidig som hun sørger for at dokumentasjon og motforestillinger balanser det personlige engasjementet. Vi tviler aldri på hennes etterrettelighet og integritet.

Boken anbefales varmt til alle slags leger, beslutningstakere innen helse og til den opplyste allmennhet – syk eller frisk.

Elisabeth Swensen
Seljord

Litteratur

- Jensen UJ. Sygdomsbegreber i praksis. København: Munksgaard, 1983.